

Agnieszka Huras

Akademia WSB w Dąbrowie Górniczej

ORCID 0000-0002-7039-6130

ahuras-darkowska@wsb.edu.pl

Pracownicza i zawodowa odpowiedzialność lekarza na podstawie przepisów prawa pracy i Kodeksu cywilnego

Słowa kluczowe: lekarz, odpowiedzialność, szkoda, wina, pacjent

Streszczenie. Odpowiedzialność lekarza regulowana jest w zależności od sposobu nawiązania z nim stosunku pracy. W razie wyrządzenia przez lekarza szkody Kodeks pracy wyznacza trzy sposoby, w drodze których lekarz może zostać pociągnięty do odpowiedzialności. Jedną z regulacji wskazuje, że za szkodę wyrządzoną przez pracownika odpowiedzialność ponosi pracodawca. W tym wypadku zakład opieki zdrowotnej. Jednakże zakład naprawiający szkodę pacjenta ma tzw. roszczenie regresowe w stosunku do lekarza, który spowodował powstanie przedmiotowej szkody. Kodeks pracy przewiduje również trzy rodzaje odpowiedzialności materialnej pracownika: za szkodę wyrządzoną z winy nieumyślnej oraz za szkodę wyrządzoną z winy umyślnej, a także za szkodę powstałą wskutek niewyliczenia się pracownika z mienia powierzonego z obowiązkiem zwrotu lub do wyliczenia się.

The employee and professional liability of the doctor on the basis of the Labor Code and the Civil Code

Keywords: doctor, responsibility, harm, guilt, patient

Summary. The doctor's liability is regulated depending on the method of establishing an employment relationship with him. In the event of damage caused by a doctor, the Labor Code specifies three ways in which the doctor may be held liable. One of the regulations indicates that the employer is responsible for the damage caused by the employee. In this case, a healthcare facility. However, the facility repairing the patient's injury has the so-called recourse against the physician who caused the damage in question. The Labor Code also provides for three types of material liability of the employee: for damage caused by unintentional fault and for damage caused by intentional fault, as well as for damage resulting from the employee's failure to account for the property entrusted with the obligation to return or account for it.

Wprowadzenie

Lekarz zatrudniony w podmiocie leczniczym na podstawie stosunku pracy odpowiada wobec pacjentów w sposób szczególny. Odpowiedzialność ta ma charakter złożony, ponieważ łączy w sobie elementy odpowiedzialności pracowniczej, cywilnej

i zawodowej. W praktyce oznacza to, że lekarz – jako pracownik – podlega reżimowi prawa pracy, natomiast skutki jego działań oddziałują również na płaszczyźnie prawa cywilnego.

Odpowiedzialność lekarza zatrudnionego w publicznym zakładzie opieki zdrowotnej zależy od podstawy prawnej zatrudnienia, bowiem lekarz zatrudniony na podstawie Kodeksu pracy (dalej: k.p.) – umowa o pracę, powołanie, mianowanie – jest pracownikiem zakładu. Zgodnie z postanowieniami k.p. odpowiedzialność za pracownika ponosi pracodawca, czyli w tym wypadku zakład opieki zdrowotnej. Jednakże zakład naprawiający szkodę pacjenta ma tzw. roszczenie regresowe w stosunku do lekarza, który spowodował powstanie przedmiotowej szkody. Roszczenie to jest oparte na postanowieniach k.p.: zgodnie z art. 114 pracownik, który wskutek niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków pracowniczych ze swej winy wyrządził pracodawcy szkodę, ponosi odpowiedzialność materialną według zasad określonych w przepisach niniejszego rozdziału.

Odpowiedzialność lekarza na gruncie Kodeksu cywilnego (dalej: k.c.) ma charakter cywilny i powstaje w przypadku wyrządzenia szkody pacjentowi w wyniku niewłaściwego wykonania zobowiązania (odpowiedzialność kontraktowa, np. z umowy o świadczenie usług medycznych) lub czynu niedozwolonego (odpowiedzialność deliktowa, gdy nie było wcześniejszego stosunku prawnego). Kluczowe dla odpowiedzialności jest wykazanie winy (nawet nieumyślnej), szkody oraz związku przyczynowego między działaniem lub zaniechaniem lekarza a szkodą. Lekarz pracownik na kontrakcie lub prowadzący praktykę odpowiada solidarnie z podmiotem leczniczym lub samodzielnie.

Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie problematyki odpowiedzialności pracowniczej lekarza na tle przepisów k.p. i k.c. oraz wskazanie, w czym odpowiedzialność ta różni się od ogólnych zasad odpowiedzialności innych pracowników.

1. Pojęcie i podstawy prawne odpowiedzialności pracowniczej lekarza

Odpowiedzialność pracownicza uregulowana jest w dziale piątym k.p.¹ (art. 114-127). Pracownik odpowiada wobec pracodawcy za szkodę wyrządzoną wskutek niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków pracowniczych. Zakres tej odpowiedzialności uzależniony jest od winy oraz charakteru winy – czy była to wina nieumyślna, czy umyślna.

---

¹ Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy, Dz.U. z 1974 r. Nr 24, poz. 141 ze zm.

Lekarz, wykonując swoje obowiązki zawodowe w ramach stosunku pracy, jest objęty tymi regulacjami na zasadach ogólnych. Jednakże specyfika zawodu lekarza sprawia, że zakres jego odpowiedzialności nabiera szczególnego charakteru.

Po pierwsze, lekarz nie jest funkcjonariuszem publicznym, co wielokrotnie potwierdziło orzecznictwo sądów powszechnych i Sądu Najwyższego. Może natomiast korzystać z ochrony prawnej przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych, ale jedynie w sytuacjach określonych w art. 44 ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentystry. To rozróżnienie ma znaczenie praktyczne, ponieważ eliminuje możliwość automatycznego stosowania przepisów o odpowiedzialności funkcjonariuszy publicznych wobec lekarzy zatrudnionych w podmiotach leczniczych.

Po drugie, odpowiedzialność lekarza wyróżnia się tym, że w przypadku błędu medycznego konsekwencje jego działania mają bezpośredni wpływ na życie i zdrowie pacjentów. Dlatego standard należytej staranności lekarza oceniany jest surowiej niż w innych zawodach. W literaturze i orzecznictwie podkreśla się konieczność stosowania miernika staranności „dobrego fachowca” (*culpa in concreto*), co oznacza, że lekarz odpowiada także za winę minimalną (*culpa levissima*).

Warto również podkreślić, że odpowiedzialność lekarza zatrudnionego na podstawie umowy o pracę ma wymiar dwoisty:

1. wobec pracodawcy – w reżimie prawa pracy,
2. wobec pacjenta – pośrednio, gdyż pacjent kieruje roszczenia do pracodawcy, który z kolei może dochodzić regresu od lekarza.

Taka konstrukcja odpowiedzialności została potwierdzona w najnowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego², w którym podkreślono, że regres wobec lekarza może zostać dochodzony wyłącznie w granicach przewidzianych w art. 119-122 k.p.

Zakres obowiązków lekarza określają przepisy prawa pracy, ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentystry³ oraz Kodeksu Etyki Lekarskiej⁴. Do podstawowych obowiązków należy m.in.: wykonywanie świadczeń zgodnie z aktualną wiedzą medyczną, dochowanie należytej staranności diagnostyczno-terapeutycznej, przestrzeganie praw pacjenta, a także dokumentowanie świadczeń.

Sąd Najwyższy w wyroku z 15 marca 2023 r.⁵ podkreślił, że lekarz odpowiada nie tylko wobec pracodawcy, ale także w szerszym kontekście – jako osoba, której powierzono dobro pacjenta.

² Np. wyrok SN z 15.03.2023 r., II PSKP 88/22.

³ Ustawa z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry, Dz.U. z 2023 r. poz. 1516 ze zm.

⁴ Kodeks Etyki Lekarskiej, uchwała NRL z 1.01.2025 r.

⁵ Wyrok SN z 15.03.2023 r., II PSKP 88/22.

2. Rodzaje odpowiedzialności pracowniczej lekarza

Odpowiedzialność pracownicza lekarza, podobnie jak każdego pracownika, wynika z przepisów k.p., w którym ustawodawca przewidział różne reżimy odpowiedzialności, w zależności od charakteru zawinionego działania pracownika i rodzaju szkody.

Kodeks pracy przewiduje trzy rodzaje odpowiedzialności materialnej pracownika: za szkodę wyrządzoną z winy nieumyślnej – art. 114–119, za szkodę wyrządzoną z winy umyślnej – art. 122, za szkodę powstałą wskutek niewyliczenia się pracownika z mienia powierzonego z obowiązkiem zwrotu lub do wyliczenia się – art. 124 i 125. W razie szkody wyrządzonej nieumyślnie lekarz odpowiada do wysokości trzymiesięcznego wynagrodzenia, natomiast przy winie umyślnej – w pełnej wysokości⁶.

2.1. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną z winy nieumyślnej

Zgodnie z art. 116 k.p. pracownik odpowiada za szkodę wyrządzoną z winy nieumyślnej w granicach rzeczywistej straty pracodawcy, jednakże wysokość odszkodowania nie może przekroczyć równowartości trzymiesięcznego wynagrodzenia pracownika.

W przypadku lekarza ma to szczególne znaczenie, ponieważ szkody wyrządzone pacjentom mogą być znaczne i przekraczać wielokrotnie wskazany limit. W takiej sytuacji ciężar naprawienia szkody wobec pacjenta ponosi pracodawca – podmiot leczniczy, który następnie może dochodzić roszczeń regresowych od lekarza, ale jedynie w granicach przewidzianych w przepisach prawa pracy.

Warto podkreślić, że w doktrynie i orzecnictwie⁷ akcentuje się, iż ograniczenie odpowiedzialności regresowej pracownika nie oznacza braku jego winy, ale służy ochronie interesów ekonomicznych pracowników wobec ryzyka ponoszenia nieproporcjonalnych konsekwencji finansowych. W odniesieniu do lekarzy ma to szczególne znaczenie, ponieważ praktyka wskazuje, że nieumyślne błędy diagnostyczne czy terapeutyczne stanowią większość przypadków naruszeń.

2.2. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną z winy umyślnej

Odmiennie kształtuje się sytuacja, gdy szkoda została wyrządzona umyślnie. Zgodnie z art. 122 k.p. pracownik w takim wypadku odpowiada w pełnej wysokości. W stosunku do lekarza oznacza to możliwość regresu obejmującego całkowitą

⁶ Wyrok SN z 22.11.2022 r., II PSKP 63/21.

⁷ Np. *ibidem*.

wartość szkody, jaką poniósł pracodawca w związku z koniecznością wypłaty odszkodowania pacjentowi.

Choć przypadki umyślnego wyrządzenia szkody przez lekarzy są rzadkie, praktyka sądowa wskazuje na sytuacje, w których np. świadome naruszenie procedur aseptycznych, fałszowanie dokumentacji medycznej czy wykonywanie zabiegu mimo braku zgody pacjenta mogą zostać zakwalifikowane jako działania zawinione w sposób umyślny. W najnowszym wyroku Sądu Najwyższego⁸ podkreślono, że granica pomiędzy rażącym niedbalstwem a winą umyślną musi być interpretowana restrykcyjnie, zwłaszcza w odniesieniu do zawodów medycznych.

2.3. Odpowiedzialność za mienie powierzone

Kolejnym reżimem odpowiedzialności przewidzianym w k.p. jest odpowiedzialność za mienie powierzone (art. 124-125). Obejmuje ona przypadki, w których pracownik otrzymuje określone mienie z obowiązkiem zwrotu lub wyliczenia się.

W przypadku lekarza będzie to dotyczyć np. powierzonych leków, sprzętu medycznego czy dokumentacji medycznej. Odpowiedzialność ta ma charakter zaostrzony i obejmuje pełną wartość powierzonego mienia.

W literaturze podkreśla się, że zakres odpowiedzialności za mienie powierzone w przypadku lekarzy powinien być stosowany ostrożnie, z uwagi na specyfikę pracy w podmiotach leczniczych, gdzie dostęp do leków czy materiałów jest często wspólny i zorganizowany w systemie dyżurowym. Najnowsze komentarze do k.p.⁹ akcentują konieczność precyzyjnego dokumentowania powierzenia mienia, aby możliwe było przypisanie odpowiedzialności konkretnemu lekarzowi.

Odpowiedzialność pracownicza lekarza obejmuje trzy zasadnicze reżimy przewidziane w k.p., z których każdy ma swoją specyfikę. Należy jednak pamiętać, że na tle zawodów medycznych stosowanie tych przepisów napotyka szczególne trudności interpretacyjne.

Warto wskazać, że odpowiedzialność lekarza jako pracownika różni się od odpowiedzialności innych grup zawodowych tym, że skutki działań medycznych mają charakter bezpośredni wobec zdrowia i życia pacjenta, co powoduje, że ocena winy lekarza odbywa się według podwyższonych standardów staranności. Jest to zgodne zarówno z dorobkiem orzecznictwa, jak i z nowymi wytycznymi etycznymi zawartymi w Kodeksie Etyki Lekarskiej 2025, które podkreślają konieczność szczególnej troski o pacjenta oraz stosowania najnowszej wiedzy i technologii medycznej.

⁸ Wyrok SN z 14.06.2023 r., II PSKP 9/23.

⁹ M. Gersdorf, K. Rączka, *Komentarz do art. 124 KP*, [w:] M. Gersdorf, K. Rączka, M. Rączkowski *et al.*, *Kodeks Pracy. Komentarz*, Warszawa 2024.

3. Odpowiedzialność cywilna i zawodowa lekarza

3.1. Odpowiedzialność cywilna

Odpowiedzialność cywilna lekarza wynika z przepisów k.c.¹⁰, a w szczególności art. 415 i n., regulujących odpowiedzialność deliktową. Pacjent, który doznał szkody w wyniku błędu medycznego, kieruje swoje roszczenia odszkodowawcze przeciwko podmiotowi leczniczemu jako pracodawcy lekarza (art. 430).

Lekarz odpowiada wobec pacjenta jedynie w sytuacjach, gdy udziela świadczeń poza stosunkiem pracy, np. w ramach praktyki indywidualnej. W przeciwnym razie pacjent kieruje swoje roszczenia do podmiotu leczniczego, który następnie może dochodzić regresu wobec lekarza na podstawie przepisów k.p.

Nowelizacje prawa cywilnego w latach 2022-2024 nie zmieniły zasad odpowiedzialności lekarzy zatrudnionych w ramach stosunku pracy, jednak orzecznictwo doprecyzowało zakres stosowania art. 430 k.c. W wyroku Sądu Najwyższego¹¹ podkreślono, że podmiot leczniczy odpowiada za wszelkie działania lekarza wobec pacjenta, niezależnie od tego, czy lekarz działał w ramach polecenia służbowego, czy w warunkach pewnej autonomii zawodowej.

Odpowiedzialność cywilna lekarza pozostaje zatem wtórna wobec odpowiedzialności podmiotu leczniczego, co dodatkowo podkreśla pracowniczy charakter relacji między lekarzem a pracodawcą. W wyroku z 17 stycznia 2024 r.¹² Sąd Najwyższy podkreślił, że podmiot leczniczy odpowiada za działania lekarza niezależnie od stopnia jego autonomii zawodowej.

3.2. Odpowiedzialność zawodowa

Odpowiedzialność zawodowa lekarza ma charakter odrębny i wynika z ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich¹³. Polega ona na ponoszeniu konsekwencji dyscyplinarnych wobec organów samorządu lekarskiego za naruszenie zasad etyki lekarskiej lub przepisów związanych z wykonywaniem zawodu.

Postępowanie w zakresie odpowiedzialności zawodowej toczy się przed sądami lekarskimi, a od 2025 r. obowiązuje nowy Kodeks Etyki Lekarskiej, który wprowadził wiele zmian, m.in.:

- określenie zasad stosowania sztucznej inteligencji w procesie diagnostyki i leczenia,
- wprowadzenie nowych obowiązków informacyjnych wobec pacjentów korzystających z telemedycyny,

¹⁰ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, Dz.U. z 1964 r. Nr 16, poz. 93 ze zm.

¹¹ Wyrok SN z 17.01.2024 r., I NSNc 99/23.

¹² *Ibidem*.

¹³ Ustawa z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich, Dz.U. z 2022 r. poz. 1683 ze zm.

- umożliwienie prowadzenia działalności marketingowej w granicach określonych przez samorząd lekarski.

Specyfika odpowiedzialności zawodowej lekarza przejawia się również w tym, że ocena naruszenia zasad etycznych może prowadzić do nałożenia sankcji niezależnie od wyniku postępowań cywilnych czy karnych. Przykładowo lekarz niewinny w procesie cywilnym może zostać uznany za winnego naruszenia zasad etyki, jeśli jego działania odbiegają od standardów staranności zawodowej.

3.3. Zbiegi odpowiedzialności

W praktyce zdarza się, że działania lekarza skutkują równoległym prowadzeniem postępowań cywilnych, karnych i zawodowych. Sąd Najwyższy w wyroku z 10 maja 2023 r.¹⁴ wskazał, że ustalenia sądu karnego nie wiążą sądu lekarskiego. Odpowiedzialności te funkcjonują niezależnie, choć ich ustalenia mogą na siebie wzajemnie oddziaływać.

W wyroku Sądu Najwyższego¹⁵ podkreślono, że prawomocne ustalenia sądu karnego nie są wiążące dla sądów dyscyplinarnych izb lekarskich, które mogą samodzielnie ocenić zgodność działań lekarza z zasadami etyki zawodowej.

Zbieg odpowiedzialności lekarza uwypukla szczególną sytuację prawną tego zawodu, w którym jeden czyn może rodzić wielkość konsekwencji – wobec pracodawcy, pacjenta, państwa oraz samorządu zawodowego.

Odpowiedzialność cywilna i zawodowa lekarza są ze sobą powiązane, lecz różnią się zakresem i funkcją. Cywilna służy naprawieniu szkody wyrządzonej pacjentowi, natomiast zawodowa ma charakter dyscyplinujący i etyczny.

Analizując specyfikę odpowiedzialności pracowniczej lekarza, należy podkreślić, że w żadnym innym zawodzie konsekwencje naruszeń obowiązków pracowniczych nie prowadzą do tak wielopoziomowych skutków. Odpowiedzialność cywilna chroni interes pacjenta, zawodowa – prestiż i etykę zawodu, natomiast pracownicza – interes pracodawcy. Dopiero ich łączne ujęcie pozwala na pełne zrozumienie wyjątkowego charakteru pozycji prawnej lekarza.

4. Odpowiedzialność karna i dyscyplinarna lekarza

4.1. Odpowiedzialność karna

Lekarz, podobnie jak każdy obywatel, podlega odpowiedzialności karnej na zasadach ogólnych. Zgodnie z art. 9 § 1 Kodeksu karnego (dalej: k.k.) odpowiada za przestępstwo ten, kto dopuścił się czynu zabronionego popełnionego umyślnie lub nieumyślnie, jeżeli ustawa tak stanowi.

¹⁴ Wyrok SN z 10.05.2023 r., II KK 181/22.

¹⁵ *Ibidem*.

W praktyce odpowiedzialność karna lekarza najczęściej wiąże się z czynami z art. 155-160 k.k. (nieumyślne spowodowanie śmierci, narażenie na niebezpieczeństwo), art. 160 § 2 k.k. (szczególne narażenie pacjenta na niebezpieczeństwo) oraz art. 271 k.k. (fałszowanie dokumentacji)¹⁶. W wyroku z 12 czerwca 2024 r.¹⁷ Sąd Apelacyjny w Warszawie podkreślił, że ocenie podlega nie tylko efekt leczenia, ale także staranność lekarza.

W najnowszym orzecznictwie akcentuje się również odpowiedzialność karną lekarzy za przestępstwa związane z wykorzystaniem systemów teleinformatycznych i sztucznej inteligencji w medycynie. Przykładowo wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie¹⁸ dotyczył lekarza, który powierzył proces diagnostyczny algorytmowi bez należytej weryfikacji, co skutkowało postawieniem mu zarzutu narażenia pacjenta na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia (art. 160 k.k.).

Należy jednak podkreślić, że lekarz nie jest funkcjonariuszem publicznym w rozumieniu art. 115 § 13 k.k. Może korzystać z ochrony prawnej przewidzianej dla funkcjonariuszy jedynie w określonych sytuacjach, np. gdy udziela świadczeń zdrowotnych w ramach interwencji nagłej¹⁹.

Błędne utożsamianie lekarza z funkcjonariuszem publicznym prowadziło w przeszłości do nieprawidłowych kwalifikacji prawnych. Obecnie linia orzecznicza jest jednolita: lekarz nie ma statusu funkcjonariusza publicznego, choć w określonych przypadkach korzysta z analogicznej ochrony²⁰.

4.2. Odpowiedzialność dyscyplinarna

Odpowiedzialność dyscyplinarna lekarza jako pracownika obejmuje sankcje przewidziane w Kodeksie Pracy oraz ustawie o działalności leczniczej²¹. Może polegać na nałożeniu kar porządkowych lub rozwiązaniu stosunku pracy.

Odpowiedzialność dyscyplinarna lekarza związana jest z naruszeniem obowiązków pracowniczych wobec pracodawcy. Podstawę prawną stanowią odpowiednie przepisy, w szczególności art. 108 k.p., który przewiduje możliwość nałożenia kar porządkowych: upomnienia, nagany lub kary pieniężnej.

W praktyce medycznej odpowiedzialność dyscyplinarna lekarza ma jednak szerszy wymiar. W 2023 r. ustawodawca doprecyzował zasady stosowania kar porządkowych w odniesieniu do pracowników zatrudnionych w podmiotach leczniczych²². Pracodawca jest obecnie zobowiązany do uwzględnienia nie tylko kodeksowych

¹⁶ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, Dz.U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553 ze zm.

¹⁷ Wyrok SA w Warszawie z 12.06.2024 r., II AKa 77/24.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ Art. 44 ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty.

²⁰ Por. wyrok SN z 21.02.2023 r., II KK 108/22.

²¹ Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej, Dz.U. z 2023 r. poz. 991 ze zm.

²² Dz.U. z 2023 r. poz. 1899.

kryteriów odpowiedzialności, ale również specyfiki pracy lekarza, w tym ryzyka podejmowania decyzji terapeutycznych w warunkach ograniczonego czasu i zasobów.

Odpowiedzialność dyscyplinarna lekarza w ramach stosunku pracy ma charakter wewnętrzny, tzn. jej skutki ograniczają się do relacji pracownik–pracodawca.

4.3. Zależności między odpowiedzialnością karną a dyscyplinarną

Zależności między odpowiedzialnością karną a dyscyplinarną lekarza są szczególnie złożone.

Z jednej strony skazanie lekarza w postępowaniu karnym stanowi istotną przesłankę dla rozwiązania stosunku pracy bez wypowiedzenia (art. 52 § 1 pkt 2 k.p.). Z drugiej jednak pracodawca może wymierzyć karę dyscyplinarną niezależnie od rozstrzygnięcia sądu karnego.

W literaturze²³ wskazuje się, że odpowiedzialność karna i dyscyplinarna lekarza mają różne funkcje i zakresy, a ich rozdzielenie jest konieczne dla zachowania równowagi między ochroną pacjenta a prawami pracownika.

Odpowiedzialność karna i dyscyplinarna lekarza tworzą dwa odrębne, ale uzupełniające się reżimy. Pierwsza ma charakter publicznoprawny i odnosi się do ochrony dóbr prawnych pacjentów i społeczeństwa. Druga ma charakter wewnętrzny i służy utrzymaniu porządku pracy w podmiocie leczniczym.

Specyfika odpowiedzialności lekarza przejawia się w tym, że oba reżimy bardzo często pozostają w zbiegu. Żaden inny zawód nie jest narażony w takim stopniu na jednoczesne konsekwencje karne i dyscyplinarne. To właśnie ta wielopoziomowość odróżnia odpowiedzialność pracowniczą lekarza od odpowiedzialności innych grup zawodowych.

Podsumowanie

Analizując całość problematyki, należy wskazać na elementy, które wyróżniają odpowiedzialność pracowniczą lekarza spośród innych zawodów:

1. **podwyższony miernik staranności** – podczas gdy w przypadku wielu zawodów ocena należytej staranności dokonywana jest według modelu „przeciętnego pracownika”, lekarz oceniany jest według kryterium „dobrego fachowca” (*culpa in concreto*)²⁴. W orzecznictwie²⁵ podkreślono, że w przypadku lekarzy odpowiadających za proces diagnostyczny dopuszczalność błędu jest znacząco ograniczona, a ich odpowiedzialność kształtowana jest przy uwzględnieniu najnowszej wiedzy medycznej;

²³ A. Sobczyk, *Prawo pracy w ochronie zdrowia*, Warszawa 2024.

²⁴ Wyrok SN z 20.09.2023 r., II CSKP 346/22.

²⁵ *Ibidem*.

2. **bezpośredni wpływ na dobra o najwyższej wartości** – odpowiedzialność lekarza dotyczy wprost życia i zdrowia pacjenta, co nadaje jej wyjątkowy charakter. Najnowsze opracowania²⁶ wskazują, że odpowiedzialność lekarza należy ujmować jako odpowiedzialność za ryzyko zawodowe, które musi być kompensowane odpowiednimi regulacjami prawnymi chroniącymi zarówno pacjenta, jak i samego lekarza;
3. **wielość reżimów odpowiedzialności** – lekarz podlega równocześnie odpowiedzialności pracowniczej, cywilnej, karnej i zawodowej²⁷. Żaden inny zawód nie cechuje się taką wielością i nakładaniem się konsekwencji prawnych. Każdy błąd medyczny może rodzić równoległe postępowania przed sądem pracy, cywilnym, karnym oraz sądem lekarskim;
4. **status prawny lekarza jako osoby korzystającej z ochrony funkcjonariusza publicznego** – lekarz nie jest funkcjonariuszem publicznym, ale w określonych sytuacjach korzysta z tej ochrony. Ta specyfika prowadzi do konieczności odróżniania zakresu ochrony prawnej lekarza od jego rzeczywistego statusu prawnego, co znajduje odzwierciedlenie w aktualnym orzecznictwie²⁸;
5. **obowiązek ciągłego podnoszenia kwalifikacji** – obowiązek ten, wynikający z ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentystry (art. 18), stanowi element specyficzny dla odpowiedzialności tego zawodu. Nowelizacja z 2023 r. wprowadziła wymóg dokumentowania procesu kształcenia ustawicznego, a jego zaniedbanie może stanowić podstawę odpowiedzialności pracowniczej oraz zawodowej²⁹.

Przeprowadzona analiza pozwala na sformułowanie kilku wniosków końcowych:

- odpowiedzialność pracownicza lekarza opiera się na ogólnych przepisach k.p., ale ze względu na specyfikę zawodu nabiera szczególnego charakteru;
- granice odpowiedzialności pracowniczej wyznacza ochrona pacjenta oraz interes pracodawcy, przy czym pacjent kieruje swoje roszczenia do podmiotu leczniczego, a lekarz odpowiada wobec pracodawcy w reżimie regresu;
- odpowiedzialność lekarza nie może być analizowana w oderwaniu od innych reżimów – cywilnego, karnego i zawodowego – które współlistnieją i wzajemnie się uzupełniają;
- nowelizacje z lat 2023-2025 (m.in. w k.p., k.k., ustawie o zawodach lekarza i lekarza dentystry oraz w Kodeksie Etyki Lekarskiej) wzmocniły znaczenie samodzielności i odpowiedzialności lekarzy, zwłaszcza w kontekście nowych technologii i telemedycyny;

²⁶ J. Haberko, M. Nesterowicz, *Prawo medyczne 2024*, Warszawa 2024.

²⁷ A.M. Świątkowski, *Prawo pracy w praktyce medycznej*, Kraków 2025.

²⁸ Wyrok SN z 21.02.2023 r., II KK 108/22.

²⁹ Nowelizacja ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentystry z 2023 r.

– specyfika odpowiedzialności pracowniczej lekarza wynika przede wszystkim z faktu, że jego działalność oddziałuje bezpośrednio na dobra o najwyższej wartości – życie i zdrowie pacjentów. To sprawia, że odpowiedzialność ta jest bardziej wielowymiarowa i rygorystyczna niż w przypadku innych grup zawodowych.

Aktualny system odpowiedzialności lekarzy wymaga dalszej reformy, w szczególności w zakresie wprowadzenia bardziej precyzyjnych zasad rozgraniczania odpowiedzialności pracowniczej i zawodowej. W praktyce bowiem często dochodzi do dublowania sankcji wobec lekarza za jeden czyn, co może prowadzić do naruszenia zasady proporcjonalności. Konieczne jest także stworzenie jednolitego standardu oceny winy lekarza, który uwzględniałby specyfikę pracy w warunkach wysokiego ryzyka i ograniczonych zasobów systemu ochrony zdrowia.

Literatura

- Bagińska E., *Odpowiedzialność odszkodowawcza za wykonywanie władzy publicznej*, Warszawa 2006.
- Bączyk-Rozwadowska K., *Odpowiedzialność cywilna za szkody wyrządzone pacjentom w związku z użyciem wadliwego lub niesprawnego sprzętu medycznego*, „Prawo i Medycyna” 2002, nr 4.
- Bączyk-Rozwadowska K., *Odpowiedzialność cywilna za szkody wyrządzone przy leczeniu*, Toruń 2007.
- Ciemiński M., *Odszkodowanie za szkodę niemajątkową w ramach odpowiedzialności ex contractu*, Warszawa 2016.
- Filar M., *Odpowiedzialność karna związana z nieterapeutycznymi czynnościami lekarskimi*, „Prawo i Medycyna” 2000, nr 5.
- Garlicki S., *Odpowiedzialność cywilna za nieszczęśliwe wypadki*, Warszawa 1959.
- Gersdorf M., Rączka K., *Komentarz do art. 124 KP*, [w:] M. Gersdorf, K. Rączka, M. Raczkowski *et al.*, *Kodeks Pracy. Komentarz*, Warszawa 2024.
- Haberko J., Nesterowicz M., *Prawo medyczne 2024*, Warszawa 2024.
- Jończyk J., *Prawo pracy. Komentarz*, Warszawa 2023.
- Kodeks karny. Komentarz*, red. A. Zoll, Kraków 2024.
- Kędziora R., *Odpowiedzialność karna lekarza w związku z wykonywaniem czynności medycznych*, Warszawa 2009.
- Kowalski P., *Telemedycyna i sztuczna inteligencja w praktyce lekarskiej – aspekty prawne*, Warszawa 2025.
- Kuźmicka-Sulikowska J., *Zasady odpowiedzialności deliktowej w świetle nowych tendencji w ustawodawstwie polskim*, Warszawa 2011.
- Liszewska A., *Odpowiedzialność karna za błąd lekarski*, Kraków 1998.
- Łętowska E., *Prawo cywilne. Zarys wykładu*, Warszawa 2023.
- Naczelna Izba Lekarska, *Komentarz do Kodeksu Etyki Lekarskiej 2025*, Warszawa 2025.
- Nesterowicz M., *Odpowiedzialność kontraktowa i deliktowa. (Uwagi de lege ferenda i o stosowaniu prawa)*, „Państwo i Prawo” 1999, z. 1.
- Sobczyk A., *Prawo pracy w ochronie zdrowia*, Warszawa 2024.
- Świątkowski A.M., *Prawo pracy w praktyce medycznej*, Kraków 2025.
- Wojtczak H., *Prawo karne w praktyce lekarskiej*, Warszawa 2023.

Akty prawne

- Kodeks pracy, Dz.U. z 1974 r. Nr 24, poz. 141 ze zm.
- Kodeks cywilny, Dz.U. z 1964 r. Nr 16, poz. 93 ze zm.
- Kodeks karny, Dz.U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553 ze zm.

Ustawa z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich, t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 1683 ze zm.
Ustawa z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry, t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1516
ze zm.
Kodeks Etyki Lekarskiej uchwalony przez Naczelną Radę Lekarską dnia 1 stycznia 2025 r.

Orzecznictwo

Wyrok SN z 22.11.2022 r., II PSKP 63/21.
Wyrok SN z 21.02.2023 r., II KK 108/22.
Wyrok SN z 15.03.2023 r., II PSKP 88/22.
Wyrok SN z 10.05.2023 r., II KK 181/22.
Wyrok SN z 14.06.2023 r., II PSKP 9/23.
Wyrok SN z 20.09.2023 r., II CSKP 346/22.
Wyrok SN z 17.01.2024 r., I NSNc 99/23.
Wyrok SA w Warszawie z 12.06.2024 r., II AKa 77/24.